

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І СТРАТЕГІЧНИХ
СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач-випускової кафедри

 Ніна РЖЕВСЬКА

« 27 » 06 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ СУСПІЛЬНІ
КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»

Тема: «БРІКС ЯК АКТОР МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН»

Виконавець: студентка 407 групи Бузівська Карина Віталіївна

Керівник: професор кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій,
д.і.н., професор Троян Сергій Станіславович

Нормоконтролер: _____

Сергій ТРОЯН

КИЇВ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Міжнародні об'єднання в світлі акторної теорії	6
1.1. Поняття актор міжнародних відносин.....	6
1.2 Теоретичні моделі аналізу міжнародних організацій та блоків.....	10
РОЗДІЛ 2. БРІКС як міжнародна група держав: виникнення і склад учасників.....	15
2.1. Історія створення організації.....	15
2.2. Геополітичне значення БРІКС на міжнародній арені	18
РОЗДІЛ 3. Основні вектори діяльності БРІКС.....	27
3.1. Економічна співпраця.....	27
3.2. Політична складова організації	29
3.3. Спільні ініціативи та ставлення до міжнародних конфліктів держав БРІКС.....	36
ВИСНОВКИ.....	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі, організація БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай, Південна Африка) відіграє важливу роль у міжнародних відносинах. Вона має значний геополітичний вплив, представляючи великі економічні можливості як ключовий учасник у світовій арені. Економічно БРІКС забезпечує значний внесок у світову економіку через збільшення обсягів торгівлі, інвестицій та економічної співпраці. На політичному рівні країни співпрацюють для вирішення глобальних проблем, таких як зміни клімату та боротьба з тероризмом. Спільні проекти у науці та технологіях підсилюють взаємодію, а обмін студентами та розширення культурного обміну сприяють взаєморозумінню. Крім того, країни БРІКС активно долучаються до реформування міжнародних інституцій, намагаючись змінити структури фінансових та економічних інституцій. Дослідження ролі БРІКС в міжнародних відносинах дозволяє визначити ключові аспекти їхнього впливу на світову політичну та економічну сцену. Геополітичний вплив країн-учасниць БРІКС з кожним днем все зростає, ролі цих акторів на міжнародній арені закріплюються на противагу впливу Сполучених Штатів Америки. Варто зазначити, що дана організація має як спільні так і відмінні інтереси, що у майбутньому не виключає утворення можливих конфліктів. БРІКС виступає за більш рівноправний світовий лад і реформу міжнародних інституцій. Його ставлення до глобального управління і створення альтернативних механізмів має важливе значення для міжнародного співтовариства.

Мета дослідження: аналіз ролі, впливу та динаміки об'єднаної групи країн БРІКС у світових справах.

Для досягнення мети перед мною були поставлені такі **завдання:**

1. Вивчення історичного контексту створення та розвитку БРІКС, зокрема, розкриття мотивації країн-учасниць у формуванні цього об'єднання;
2. Аналіз економічного і політичного впливу БРІКС на міжнародну арену, включаючи оцінку його ролі в глобальних економічних процесах, вирішенні міжнародних конфліктів і підтримці міжнародної стабільності;
3. Вивчення стратегій співробітництва та конфліктів між країнами БРІКС у рамках міжнародних відносин і їхній вплив на світовий порядок;

4. Оцінка перспектив розвитку БРІКС як впливового міжнародного актора, включаючи потенційні зміни у складі, цілях та стратегіях цієї групи країн;
5. Визначення можливостей та обмежень співпраці між БРІКС і іншими міжнародними акторами, включаючи інші об'єднання країн, міжнародні організації та регіональні блоки.

Об'єктом дослідження є група країн БРІКС, яка складається з Бразилії, Росії, Індії, Китаю і Південної Африки. Ця група країн і їхні взаємодії, рішення, взяті разом або окремо, становлять об'єкт дослідження.

Предметом дослідження є характер, напрямки та діяльність і взаємодія країн БРІКС на міжнародній арені.

Методи дослідження:

1. Аналіз документів: дослідження офіційних документів, заяв та договорів, укладених між країнами БРІКС, а також офіційних заяв та документів міжнародних організацій, що стосуються БРІКС;
2. Аналіз статистичних даних: вивчення статистичних даних щодо економічного розвитку, торгівлі, інвестицій та інших показників країн БРІКС для оцінки їхнього впливу на світову економіку та міжнародні відносини;
3. Аналіз наукової літератури, дослідницьких статей, книг та інших джерел, що стосуються БРІКС та їхньої ролі в міжнародних відносинах;
4. Кейс-стаді: вивчення конкретних випадків та прикладів взаємодії країн БРІКС у міжнародних відносинах для отримання глибшого розуміння їхньої діяльності та впливу;
5. SWOT-аналіз: окреслення сильних та слабких сторін БРІКС на міжнародній арені, а також можливостей та загроз.

Апробація. Апробація результатів полягає в тому, що основні положення, ідеї та результати дослідження представлено та обговорено на наступних науково-практичних конференціях, у тому числі всеукраїнських:

1. Всеукраїнська конференція з міжнародною участю «Дипломатія в міжнародних відносинах: ретроспекція та сучасність» (м. Київ, НАУ, 29 лютого 2024 р.);

2. XXIV Міжнародна науково-практична конференція «Політ. Сучасні проблеми науки» (м. Київ, НАУ, 2-5 квітня 2024 р.)

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 48 сторінок друкованого тексту. Список використаних джерел та літератури містить 38 найменувань.

РОЗДІЛ 1

МІЖНАРОДНІ ОБ'ЄДНАННЯ В СВІТЛІ АКТОРНОЇ ТЕОРІЇ

1.1. Поняття актор міжнародних відносин

Поняття "учасник" є важливим в теорії міжнародних відносин, оскільки воно відображає загальну характеристику суспільних суб'єктів, які здійснюють взаємодію у цій сфері. [6, с. 44] В міжнародних відносинах взаємодіють певні суб'єкти, які мають такі характеристики:

- їхня діяльність у міжнародних відносинах обумовлена власними потребами та інтересами, що впливають із них;
- вони є джерелом функціональної активності, спрямованої на інших подібних суб'єктів;
- вони також можуть бути об'єктом діяльності інших суб'єктів.

Учасники взаємодіють у міжнародних відносинах, керуючись власними інтересами. Поняття "учасник" широко використовується для опису будь-якої суспільної одиниці, яка бере участь у взаємодіях з іншими, незалежно від того, активно чи пасивно вона взаємодіє. Учасник міжнародних відносин не завжди є джерелом активності, він може бути і об'єктом дій з боку інших учасників або пасивною стороною у взаємодії. [5, с. 2]

Практично тотожним за змістом є термін "актор", який найчастіше вживають західні дослідники міжнародних відносин, такі як Дж. Розенау, Дж. Догерті, Б. Рассет, Х. Старр та інші. Б. Рассет та Х. Старр аналізують походження цього поняття як результату блискучої аналогії В. Шекспіра, який порівняв життя з театром та людей з акторами, що виконують певні ролі. [9, 4 с.] Цей термін має значні переваги, оскільки дозволяє одночасно охопити найрізноманітніші суспільні суб'єкти, які беруть участь у міжнародних відносинах, їх поведінку та ступінь активності. Активність акторів можна розглядати як мінімальну, при якій вони відіграють роль статистів, або як максимальну та визначальну. Незважаючи на загальне розуміння сутності та

важливості цього терміну, у сучасній теорії міжнародних відносин існують значні відмінності в його тлумаченні.

Дж. Догерті вважає, що актором є суспільна одиниця, яка характеризується достатньою організаційністю та самостійністю в діяльності. Дж. Розенау визначає актора як цілісність, що має вплив на світові процеси. Ще ширше це поняття розглядають Ф. Брайар та М. Р. Джалілі, які визначають актора як будь-яку особу, що грає важливу роль у міжнародних відносинах. Інколи, як варіант цього терміну, вживають поняття "гравець", яке широко практикується у теорії ігор, де міжнародні відносини розглядають як результат взаємодії стратегій двох або більше учасників.[9, с. 5]

У міжнародних відносинах, концепція "актора" є ключовою для розуміння динаміки і взаємодії між учасниками міжнародної арени. Термін "актор" використовується для опису індивідів, держав, міжнародних організацій, неперсоніфікованих суб'єктів та інших сутностей, які мають вплив на міжнародну політику, економіку, та інші сфери міжнародних відносин. У цьому підрозділі, розглядаються ключові аспекти поняття "актора" у міжнародних відносинах, відповідно до робіт провідних дослідників та аналітиків у цій області.[4, с. 28]

Поняття актора у міжнародних відносинах широко обговорюється в академічних та дослідницьких роботах. Дослідники прагнуть чітко окреслити, хто саме може вважатися актором на міжнародній арені та яким чином ці актори впливають на світову політику.

У реалізмі, одному з найвпливовіших напрямків теорії міжнародних відносин (МВ), поняття "актора" має чітко окреслене значення.[3, с. 45]

Згідно з реалістичним поглядом, акторами МВ є лише ті суб'єкти, які володіють:

1. Суверенітетом: Актор МВ має бути суверенною державою, яка має повний контроль над своєю територією та населенням і не підпорядковується жодній іншій владі.

2. Матеріальними можливостями: Актор МВ має володіти значними матеріальними ресурсами, такими як військова сила, економічна потужність та природні ресурси, щоб впливати на інших акторів.

3. Вільним волевиявленням: Актор МВ має діяти самостійно, приймаючи власні рішення та реалізуючи власні інтереси, не піддаючись зовнішньому тиску.

Згідно з цими критеріями, не всі суб'єкти, які беруть участь у міжнародних відносинах, можуть вважатися акторами МВ.

Первинність держав у міжнародних відносинах обумовлена природою глобальної політичної системи, заснованої понад чотири десятиліття тому і відомої як Вестфальська система. Однією з основних рис цієї системи є суверенна рівність територіальних держав та їхня незалежність від зовнішнього впливу. У порівнянні з внутрішньодержавними системами, міжнародна система характеризується децентралізацією та відсутністю централізованого уряду, що робить світову політику "політикою без уряду". [27, с. 361] Згідно з реалістичним підходом за Моргентау, який визначає політичні дії як спрямовані на збереження або збільшення сили, або демонстрацію сили, держави є ключовими акторами, оскільки вони мають ресурси для застосування сили та мають монополію на легітимне використання насильства. [25, с. 21] Відтак, світова політика представляє собою боротьбу за владу між суверенними державами.

Міжнародні організації: Хоча міжнародні організації відіграють важливу роль у міжнародній системі, вони не є суверенними і не володіють такою ж мірою влади, як держави. Вони діють в рамках повноважень, наданих їм державами-членами, і не можуть самостійно приймати рішення або реалізовувати власні інтереси. [12]

Транснаціональні корпорації: Транснаціональні корпорації мають значний вплив на світову економіку, але вони не є суверенними і не мають політичної влади, як держави. Вони діють з метою отримання прибутку і підпорядковуються законам держав, в яких вони працюють. [18, с. 53]

Неурядові організації (НУО): НУО відіграють важливу роль у захисті прав людини, наданні гуманітарної допомоги та просуванні соціальних змін. Проте вони не володіють суверенітетом або значними матеріальними ресурсами і не можуть самостійно приймати рішення або реалізовувати власні інтереси. [18, с. 49]

Важливо зазначити, що реалістичний погляд на акторство МВ не є статичним. З часом можуть з'являтися нові актори, які відповідають критеріям суверенітету,

матеріальної могутності та вільного волевиявлення. Наприклад, Європейський Союз може вважатися актором МВ, оскільки він має значний ступінь суверенітету, економічну потужність та спільну зовнішню політику.

Реалістичне визначення актора МВ має певні обмеження: недооцінює роль недержавних акторів. Реалізм не завжди приділяє достатньо уваги впливу недержавних акторів, таких як міжнародні організації, транснаціональні корпорації та НУО на міжнародну політику. Реалістичний акцент на матеріальній могутності та державному інтересі може призвести до недооцінки ролі норм та ідей у формуванні поведінки акторів МВ.[4, с. 47]

Незважаючи на ці обмеження, реалістичне визначення актора МВ залишається корисним інструментом для розуміння того, хто впливає на світову політику та яким чином.

Дослідник Джозеф Най вносить значний внесок у класифікацію акторів у міжнародних відносинах. Він виділяє три основних типи акторів: державні, недержавні та транснаціональні. Державні актори включають уряди та дипломатичні місії. Недержавні актори - це неурядові організації, такі як неприбуткові організації та громадські об'єднання. Транснаціональні актори оперують поза межами конкретних держав, такі як міжнародні корпорації та терористичні групи.[24, с. 24-25]

В основі міжнародних відносин лежать суверенні держави. Вони виступають як фундамент цієї системи, а міждержавні зв'язки слугують її каркасом. Польський дослідник МВ Юзеф Кукулка підкреслював, що саме держави роблять можливим те, що ми називаємо міжнародними відносинами.[3, с. 24]

Складність МВ обумовлюється низкою факторів:

- Широкий спектр явищ: МВ охоплюють надзвичайно широкий спектр подій та процесів, що ускладнює їх аналіз за допомогою методів лише однієї науки.
- Відсутність єдиного центру влади: МВ не мають чітко визначеної центральної влади, що робить їх управління складним.

- Обмежений доступ до інформації: Частина інформації про МВ прихована дипломатичною таємницею або міркуваннями безпеки, що ускладнює їх дослідження.

- Складні причинно-наслідкові зв'язки: Визначити, які фактори впливають на поведінку держав на міжнародній арені, часто буває непросто.

- Вплив випадковості: Непередбачувані події та одночасна дія множини факторів можуть суттєво впливати на розвиток МВ. Зважаючи на ці складнощі, дослідження МВ потребує комплексного підходу з використанням методів різних наук, таких як політологія, економіка, соціологія, історія та право. [16, с. 59]

Важливо також використовувати різноманітні джерела інформації - від офіційних документів до публікацій у ЗМІ та експертних оцінок. Лише завдяки такому комплексному підходу можна отримати глибше розуміння МВ та їх впливу на життя людей у всьому світі.

Узагальнюючи, поняття "актора" у міжнародних відносинах є ключовим для розуміння динаміки та взаємодії учасників світової політичної арени. Різні дослідники та аналітики пропонують різні підходи до класифікації та розуміння акторів, а також вказують на їхній різноманітний вплив на міжнародні відносини.

1.2 Теоретичні моделі аналізу міжнародних організацій та блоків

Міжнародні організації - це утворення, створене групою країн або держав для спільного вирішення міжнародних проблем, сприяння співробітництву та розвитку, а також для забезпечення регулярного форуму для діалогу та співпраці між учасниками. Вони можуть мати різні цілі, структури та функції, а також різний ступінь влади та впливу в міжнародній системі. Міжнародні організації є важливим елементом глобального управління та співробітництва, сприяючи вирішенню складних проблем та забезпечуючи механізми для спільного діалогу та дії між державами. [13, с. 15] Наприклад: Організація Об'єднаних Націй (ООН) була створена з метою збереження світового миру та безпеки, сприяння міжнародній співпраці у вирішенні глобальних проблем, захист прав людини, розвиток дружби між народами

та багато іншого. Міжнародний валютний фонд (МВФ) сприяє стабільності міжнародної фінансової системи, забезпечуючи позики країнам у скрутних фінансових ситуаціях та надаючи поради щодо економічної політики. Всесвітній банк працює над зниженням бідності та підвищенням життєвого рівня в країнах, надаючи фінансову підтримку та технічну допомогу. Європейський Союз спрямовує свою діяльність на забезпечення мирного співіснування країн Європи, економічний і соціальний розвиток, захист прав людини та забезпечення безпеки. НАТО було створено з метою забезпечення колективної безпеки та оборони членів альянсу в Європі та Північній Америці.

Міжнародні блоки - це сформовані групи країн або регіонів, що об'єднуються з метою координації своїх політичних, економічних та військових зусиль для досягнення спільних цілей та інтересів. Вони можуть базуватися на різних принципах взаємодії, включаючи вільний ринок, оборонну систему, культурний обмін тощо. Міжнародні блоки мають важливе значення для зміцнення безпеки, стабільності та економічного розвитку в світі, а також для формування спільних політичних позицій у відносинах з іншими країнами та блоками. [38] Наприклад: Європейський Союз - це політичний та економічний союз, до якого входять 27 країн Європи. Він був створений для сприяння мирному співіснуванню, економічному розвитку та підтримки спільних цінностей та інтересів. Шанхайська організація співробітництва (ШОС) - це міжнародний блок, що об'єднує країни Азії та Центральної Азії з метою сприяння економічному розвитку, боротьби з тероризмом та забезпечення міжнародної безпеки. БРІКС - це альянс країн, що складається з Бразилії, Росії, Індії, Китаю та Південної Африки. Вони об'єднуються для спільної роботи над економічними та політичними питаннями. Асоціація країн Південно-Східної Азії (ASEAN) є регіональним блоком, що об'єднує десять країн Південно-Східної Азії. Ця організація спрямована на підтримку економічного розвитку, політичної стабільності та соціокультурної співпраці.

Існують різні функції міжнародних організацій та блоків. Такі як:

1. **Збереження миру та безпеки:** Міжнародні організації сприяють у врегулюванні конфліктів, підтримці стабільності та забезпеченні безпеки на

міжнародному рівні. Це може включати миротворчі місії, медіацію у конфліктах та міжнародний контроль над зброєю;

2. **Розвиток і гуманітарна допомога:** Організації сприяють розвитку країн, зменшенню бідності та підвищенню рівня життя. Вони розробляють та реалізують програми з підтримки освіти, охорони здоров'я, доступу до води та інших основних потреб;

3. **Економічна співпраця та торгівля:** Організації сприяють розвитку міжнародної торгівлі, створюючи умови для вільного обміну товарами та послугами. Вони також розробляють та впроваджують економічні інструменти, спрямовані на стимулювання розвитку та підтримку підприємництва;

4. **Захист прав людини та соціальна справедливість:** Організації працюють над захистом прав людини, в тому числі прав жінок, дітей, мігрантів та інших вразливих груп. Вони також борються з дискримінацією та сприяють рівному доступу до прав та можливостей для всіх;

5. **Екологічна та кліматична політика:** Організації займаються питаннями збереження довкілля та боротьби зі зміною клімату. Вони розробляють міжнародні угоди та стандарти для зменшення викидів парникових газів, збереження біорізноманіття та розвитку стійкого використання природних ресурсів.[14]

Вивчення міжнародних організацій та блоків є важливим аспектом аналізу міжнародних відносин. Цей підрозділ розглядає теоретичні моделі, які використовуються для розуміння та аналізу діяльності та взаємодії таких структур у світовій політичній системі.

Функціоналізм розглядає міжнародні організації та блоки як інструменти співпраці між державами з метою вирішення спільних проблем та досягнення загальних цілей. Згідно з цією моделлю, організації виникають для виконання конкретних функцій, які не можуть бути вирішені іншими шляхами. Функціоналісти досліджують, які конкретні функції виконують міжнародні організації та блоки, і як вони сприяють розвитку міжнародної співпраці. Ця модель, запропонована Девідом Мітчелом та іншими, розглядає міжнародні організації як інструменти співпраці між державами для вирішення спільних проблем. Дослідники, такі як Джеймс Розенау та

Юджин С. Рікерт, акцентують увагу на функціях, які виконують організації та їхню спроможність впливати на міжнародні відносини.[18, с. 152]

Неореалісти розглядають міжнародні організації та блоки як інструменти влади та контролю, які використовуються державами для збереження своєї безпеки та впливу в світі. Згідно з цією моделлю, організації можуть бути використані державами як засоби для розширення своєї влади, виконання своїх національних інтересів та контролю над іншими державами. Модель, представлена Хеншелом, Міршаймером та іншими, розглядає міжнародні організації як інструменти влади, які держави використовують для досягнення своїх стратегічних цілей. Вони вважають, що ці організації відображають інтереси найбільш потужних держав.[29]

Інституціоналісти розглядають міжнародні організації та блоки як самостійні інституції зі своїми власними нормами, процедурами та внутрішніми механізмами. Представлена Робертом Кейохеном та іншими, розглядає міжнародні організації як інституції зі своїми власними нормами, процедурами та механізмами впливу. Вони визнають роль цих інституцій у формуванні правил гри та сприянні міжнародній стабільності. Згідно з цією моделлю, організації мають власну динаміку та можуть впливати на прийняття рішень у міжнародній політиці, незалежно від волі окремих держав.

Один із представників ліберальної моделі аналізу міжнародних відносин Роберт Кейох. Він є відомим американським політологом та автором численних праць з міжнародних відносин. Кейох активно розвивав теорію лібералізму в контексті міжнародних відносин та досліджував питання співпраці між державами, роль міжнародних організацій у зміцненні світового порядку та значення економічного лібералізму для міжнародного співробітництва. Його дослідження стали ключовими в контексті розвитку ліберальних підходів до міжнародних відносин та внесли суттєвий внесок у розуміння принципів та процесів співпраці між країнами.[18, с. 137]

Транснаціональність розглядає міжнародні організації та блоки як агентів, що оперують поза межами держав та взаємодіють на глобальному рівні. Згідно з цією

моделлю, організації можуть мати великий вплив на міжнародні відносини та глобальні проблеми, незалежно від національних інтересів держав.[8, с. 337]

Теоретичні моделі надають різні підходи до аналізу міжнародних організацій та блоків, виокремлюючи різні аспекти їхньої функціонування та впливу на міжнародну систему. Розуміння цих моделей допомагає краще осмислити роль та значення міжнародних організацій та блоків у сучасному світі.

РОЗДІЛ 2

БРІКС ЯК МІЖНАРОДНА ГРУПА ДЕРЖАВ: ВИНИКНЕННЯ І СКЛАД УЧАСНИКІВ

2.1 Історія створення організації

БРІКС (BRICS) – це міжнародне об'єднання п'яти держав: Бразилії, Росії, Індії, Китаю та Південної Африки. Ця група країн виникла на початку 2000-х років і з того часу стала однією з найвпливовіших сил у світовій політиці та економіці.

Передумови створення

Ідея об'єднання Бразилії, Росії, Індії та Китаю вперше з'явилася в 2001 році, коли економіст Goldman Sachs Джим О'Нілл опублікував звіт, в якому стверджував, що економіки цих країн мають великий потенціал зростання і до 2050 року можуть стати чотирма найбільшими економіками світу.[32, с. 2] О'Ніл придумав та назвав віртуальну організацію, створивши аббревіатуру із перших літер країн - БРІК. Ця аббревіатура звучить подібно до англійського слова "цеглина" (brick), що метафорично вказує на будівництво нового світового порядку. Ідея економіста несподівано отримала продовження. Незважаючи на значні відмінності, лідери майбутньої БРІК знайшли спільні мотивації: перерозподіл політичного та економічного впливу в однополярному світі, де домінує вплив США. Перші зустрічі між представниками четвірки країн відбулися у 2006 році, а перший саміт БРІК відбувся у 2009 році. Через рік до створення об'єднання до нього приєдналася ПАР, внаслідок чого організація отримала нову назву - БРІКС. Джим О'Нілл відзначив глобальне значення даних та відповідність розмірів їх економік. Ці факти та статистичні дані служили основою для проведення аналітичного дослідження, яке виявило великий потенціал функціонування та впливу цих країн на глобальні геополітичні процеси. Навіть якщо наразі не всі статистичні прогнози збуваються, БРІКС – це проект на довгострокову перспективу, і значні результати будуть досягнуті з часом та після більш стабільної, тісної та координованої роботи. Ще одним важливим фактором є те, що ці країни перебувають у стадії стабільного формування капіталістичної системи, хоча кожен випадок має свої власні особливості. Всі ці групи виявили спільну рису в тому, що

після закінчення "холодної війни" почали розвивати і впроваджувати методи радикальних реформ, що повністю вбудовують їх у систему глобальної економіки.

Історичні передумови та культурна спадщина є важливими факторами, які визначають індивідуальність кожної країни та впливають на її політичний та економічний розвиток. Росія, на основі своєї багатошарової історії та культури, визначає себе як східноєвропейську державу. Ця країна має глибокі корені в імперіях та релігійних традиціях, які формували її суспільство та політичні установи.[28]

Китай відомий своєю багатою історією, яка простягається на тисячі років. Заснований на консервативних цінностях і традиціях, Китай має величезний культурний вплив у світі, зокрема через буддизм, конфуціанство та іслам.

Індія, з своєю багатонаціональною та міжкультурною спадщиною, вважається однією з найбільш різноманітних країн у світі. Її історія розвивалася впливовими цивілізаціями, які вносили свій вклад у формування її суспільства та культури.

Бразилія, утворена на основі португальської імперії та католицизму, має свою власну унікальну історію та культуру, які формувались впливами різних етнічних груп та колоніальних потужностей.

Південно-Африканська Республіка, зі своєю складною історією та багатою культурою корінних народів, має важливе значення як місце, де зустрічаються різні світові впливи та традиції.

Усі ці країни мають свої унікальні передумови для спільного стратегічного планування та розвитку, враховуючи їхню історію, культурну спадщину та політичні системи. Ці фактори визначають шляхи їхнього розвитку та впливають на їхнє місце у світовому співтоваристві.

Політичні системи у більшості країн угруповання є демократичними, але вони мають різні форми демократії. Хоча в Індії та Бразилії існують спільні риси - республіканська форма управління та демократична система західного типу, демократія у ПАР та Росії базується на різних засадах. В Південно-Африканській Республіці, навіть за наявності елементів федералізму, демократія ґрунтується на історичних расових суперечностях. У Росії демократія має власну форму, яку визначають історичні умови, що призвели до централізованого управління в державі.

У Китаї, політичну систему відрізняє те, що правлячою партією є єдина Комуністична партія, що є відмінністю від політичних систем інших країн угруповання.[31, с. 8-11]

Політичні діячі та науковці зауважують розбіжності в економічних структурах різних країн. Росія, збагачена природними ресурсами, є ключовим постачальником енергії. Китай спеціалізується на виробництві доступних товарів, тоді як Індія фокусується на послугах, а фермерське господарство є основою економіки Бразилії.[36]

У сфері зовнішніх відносин Росія звертається до пострадянських країн та Європейського Союзу. Китай та Індія виступають провідними у регіоні Азії. Бразилія зберігає тісні зв'язки зі Сполученими Штатами.

Китай, як могутня держава, має значні конкурентні переваги та ресурси. Вона працює над своїм глобальним розвитком та співпрацею у міжнародному масштабі.[1, с. 3] Для Індії вступ до БРІКС є шляхом до самоствердження та підтримки своїх інтересів у міжнародних організаціях. Бразилія також націлена на підтримку своїх інтересів, зокрема, в участі у БРІКС, хоча історично має зв'язки зі Сполученими Штатами.

Участь ПАР у БРІКС визначає важливість Африканського континенту у світових стратегіях розвитку. ПАР прагне зміцнити свою економіку та отримати право голосу на світовій арені.

Керівник БРІКС обирається щороку по черзі серед країн-членів. Він встановлює пріоритети та розклад на нинішній рік, а країна-господар проводить саміт - щорічну зустріч лідерів країн БРІКС. Крім лідерів членів БРІКС, на саміті можуть бути присутні лідери інших країн. Починаючи з третього саміту, голова оголошує тему. Рішення на самітах БРІКС приймаються шляхом консенсусу.

До цього часу відбулося п'ятнадцять самітів. Останній із них відбувся у серпні 2023 року в Йоганнесбурзі, з президентом ПАР Сирілом Рамафоса в ролі керівника. На цьому саміті було прийнято рішення про розширення кількості членів. Ще однією особливістю було відсутність президента Росії Путіна, хто відмовився від особистої присутності через страх бути арештованим за ордером Міжнародного кримінального суду. Російський лідер приєднався до зустрічі в онлайні, представлений міністром

закордонних справ Сергієм Лавровим. На зазначений 2024 рік запланований саміт у серпні в Казані.

Міжнародне об'єднання БРІКС розширилося з 5 до 10 членів. Після приєднання Саудівської Аравії, ОАЕ, Єгипту, Ефіопії та Ірану до країн-засновників, об'єднання представлятиме понад третину світового ВВП. Китай, який є лідером БРІКС, висловлює надію, що це об'єднання допоможе в реформуванні глобального управління. Наразі головує в БРІКС Росія.[35] Варто також зазначити, що Аргентина відмовилась від вступу до організації. Хав'єр Мілей президент Аргентини виявив бажання змінити зовнішньополітичний вектор держави від вступу до БРІКС до покращення відносин з Сполученими Штатами.

Кожна з країн, що входять до формату БРІКС, має свої власні пріоритети розвитку та конкурентні переваги, на яких ґрунтуються їхні економічні стратегії. Асиметрії у економічних структурах можуть стати основою для синергії в цьому об'єднанні. Бразилія, наприклад, володіє значними ресурсами, такими як кава, соя, цукровий очерет, залізна руда та нафта. Росія має багатство корисних копалин. Індія відома як потужний постачальник послуг та зростаюча виробнича база, а Китай славиться своєю висококваліфікованою робочою силою і відносно низькими витратами на заробітну плату. Південна Африка, будучи однією з найбільших економік у світі, є світовим лідером у виробництві платини та хрому, та має величезні ресурси марганцю, металів платинової групи, хрому, ванадію і алюмосилікатів. [26] Саме ці сильні сторони країн БРІКС становлять фундамент для створення міцної організації – об'єднання цих країн. Формат БРІКС базується на внутрішньому попиті в економіках Індії та Бразилії, а також на сильних зовнішніх зв'язках Росії та Китаю. Для подальшого розвитку об'єднання важливою є велика ресурсна база та потенціал ПАР.

БРІКС, часто критикується за недостатню прозорість у своїх процесах та прийнятті рішень. Ця непрозорість викликає занепокоєння з кількох причин. Інформація про роботу БРІКС, включаючи протоколи зустрічей, дослідження та доповіді, часто недоступна для громадськості та незалежних експертів. Це ускладнює оцінку ефективності та результативності роботи групи, а також моніторинг її впливу

на світову економіку та політику. Рішення в БРІКС приймаються консенсусом між лідерами країн-членів, що дає непропорційну владу більшим та впливовішим державам. Це може призвести до того, що інтереси менших країн або громадянського суспільства не будуть враховані.[33] БРІКС не має формалізованих механізмів підзвітності перед громадськістю або іншими міжнародними організаціями. Це робить групу невідконтрольною та схильною до зловживання владою. Непрозорість БРІКС може призвести до недовіри та розбіжностей як між країнами-членами, так і з боку інших країн та міжнародних організацій. Це може ускладнювати співпрацю та координацію з питань, що становлять спільний інтерес. Недостатня прозорість БРІКС може підірвати легітимність та авторитет групи, знижувати довіру до її рішень та ініціатив, ускладнювати співпрацю з іншими країнами та міжнародними організаціями і навіть унеможливити ефективне вирішення глобальних проблем.

2.2. Геополітичне значення БРІКС на міжнародній арені

У сучасному світі, де геополітична карта постійно змінюється, БРІКС виступає як важливий актор міжнародних відносин. Цей блок країн, що розвиваються, володіє значним геополітичним потенціалом, який може вплинути на розклад сил на світовій арені.

Основні характеристики БРІКС:

- Об'єднання налічує до 4 мільярдів людей;
- Має частку у 25-30% світового ВВП;
- Генерує понад 25 трлн доларів валового продукту щорічно;
- Контролює більше половини світової торгівлі;
- Володіє 70% світового ринку нафти.[35]

Основною перевагою є швидкі темпи економічного зростання: за десятиліття до початку пандемії ВВП країн у блоку подвоївся, тоді як світова економіка зросла лише на 40%.

Серед недоліків можна відзначити низький внутрішній товарообіг - близько 10-15%, що робить блок залежним від ринків збуту в розвинених країнах.

Крім того, відсутні валютні резерви, які б могли бути порівняні з МВФ, і власна розрахункова одиниця, аналогічна Спеціальному праву запозичення (СПЗ). Проте ці недоліки можуть бути вирішені у найближчі роки.[39]

Перш за все варто відзначити, що країни-учасники БРІКС мають свою визначену геополітичну стратегію, яка і є основою для геополітичного значення організації на міжнародній арені.

За висновками Збігнева Бжезінського «Велика шахівниця», прогноз щодо значення країн-членів БРІКС не має точності, через те, що геополітичний простір постійно змінюється. Проте, деякі з його прогнозів можуть виявитися точними, тоді як інші можуть не відповідати сучасним реаліям. [2]Наприклад:

1. **Росія:** Росія дійсно продовжує прагнути до збереження свого впливу в пострадянському просторі і має активну зовнішню політику в цьому напрямку. Однак, її геополітичне становище може бути складним через ряд внутрішніх і зовнішніх викликів, таких як санкції, війна в Україні та у Сирії, а також напруженість з окремими західними країнами.[2, с. 113-122]

2. **Китай:** Прогнози щодо Китаю як головного геополітичного суперника Сполучених Штатів виявилися досить точними. Китай дійсно збільшує свій вплив як у Азійському регіоні, так і на світовій арені, особливо в економічному та технологічному секторах.

3. **Індія:** Індія продовжує мати значний вплив як у своєму регіоні, так і на світовій арені. Її статус ядерної держави дає їй значний політичний вагомість, а її роль у збереженні балансу сил в Азії залишається важливою.

4. **Південна Африка:** Південна Африка залишається важливим гравцем у своєму регіоні, але вона також стикається з численними викликами, такими як бідність, нерівність та корупція, що ускладнює її геополітичну позицію.

5. **Бразилія:** Хоча Бразилія має значний економічний потенціал і є лідером у Латинській Америці, вона також стикається зі складнощами, такими як політична нестабільність та економічні проблеми.

Отже, хоча деякі прогнози Бжезінського виявилися точними, сучасна геополітична ситуація в світі динамічно змінюється, і потребує постійного аналізу і оновлення.

Об'єднання БРІКС переважно визначає свої цілі у сфері економіки, спрямовані на посилення співпраці та реформу міжнародних фінансових інституцій з метою підвищення представництва країн, що розвиваються.

БРІКС заснував Новий банк розвитку (New Development Bank) у 2014 році. З того часу ця установа виділила \$32,6 млрд на 96 проєктів у країнах-учасниках, таких як Бразилія, Росія, Індія, ПАР і Китай. У 2021 році до цього банку також приєдналися Бангладеш, Уругвай, ОАЕ та Єгипет.[24]

Політики з країн БРІКС закликають до зменшення залежності від долара, пропонуючи створення спільної валюти блоку для взаємних розрахунків, схожої на євро в Євросоюзі.

З дипломатичного погляду проведення щорічного саміту країн БРІКС дозволяє групі зустрічатися та обговорювати питання, які вони вважають особливо важливими для економіки, які знаходяться на етапі розвитку. Символічно це подає сигнал на Захід, особливо країнам G7, що вже не виключно вони контролюють глобальний порядок через членство в їхніх ексклюзивних економічних та фінансових форумах, які історично сприяли їхнім ринково-орієнтованим економікам та фінансовим системам.

Звичайно, хоча кілька країн БРІКС позитивно ставляться до реформування міжнародної валютної системи та виклику домінування долара США, як це буде досягнуто менш зрозуміло. Хоча створення загальної валюти БРІКС в теорії зменшило б уразливість до коливань обмінного курсу долара. Відштовхуючи будь-які можливості «скинути долара з трону», за даними Банку міжнародних розрахунків, долар США залишається найбільш торговою валютою, становлячи майже 90% усіх валютних операцій. По-друге, як світова резервна валюта з 1944 року, долар складає 60% світових валютних резервів, тоді як в порівнянні китайський юань складає 3%. По-третє, долар легко конвертований (ліквідний), широко приймається як засіб обміну та в основному вільний від капітальних контролів, що не можна сказати про

китайські, російські, індійські та південноафриканські валюти. Хоча країни БРІКС, ймовірно, збільшать використання своїх національних валют для двосторонньої торгівлі, частково зменшуючи свою залежність від валютної волатильності, загибель долара США та введення загальної валюти БРІКС перебільшено.

У БРІКС також відзначають геополітичні амбіції, зокрема, бажання збільшити роль країн-членів у міжнародних відносинах. Декларація саміту BRICS-2023 висловлює підтримку реформ ООН та підвищення ролі країн, таких як Індія, Бразилія і ПАР, у Раді Безпеки ООН.[20]

БРІКС є неформальною організацією, яка не має постійного секретаріату, керівних інституцій або засновницького договору, схоже на впливову G7. Ця слабка інституціоналізація, за словами експертів, не заважає їй координувати стратегії та визначати спільні інтереси країн-учасниць.

На саміті у серпні 2023 року було вирішено розширити склад країн BRICS. Запрошені долучитися шість країн, однак Аргентина відмовилася після приходу до влади прозахідного президента Хав'єра Мілея. Діана Мондіно, голова МЗС Аргентини за Мілея, пояснила це тим, що для них БРІКС має більше політичне значення, ніж переваги у торгівлі між країнами.

Згідно з ексдипломатом та експертом Центру оборонних стратегій Олександром Хара, мотиви для розширення блоку у всіх сторін різні. Росія переслідує політичні цілі, намагаючись створити та очолити альтернативне об'єднання, особливо у контексті західних санкцій, які діють проти неї. Китай, у свою чергу, спрямовує свої зусилля на зміцнення геополітичної ваги з метою наближення до світового домінування або, принаймні, поділу домінування зі США. Також для Китаю важливо створити можливості для економічного росту, особливо у контексті внутрішніх економічних та демографічних проблем, а також технологічної залежності від Заходу.[1]

Зважаючи на геополітичну ситуацію у світі, слід зазначити, що БРІКС не є функціонально досконалою організацією. По-перше, вони не мають єдиного стратегічного бачення або спільної політики. Навіть коли вони співпрацюють у певних справах, таких як економіка або безпека, це зазвичай зумовлено бажанням

кожної країни збільшити свою власну впливовість або отримати конкретні вигоди, а не спільними стратегічними цілями.

По-друге, існує значна конкуренція між країнами-членами. Наприклад, Китай і Індія мають довготривалі територіальні суперечки, а Бразилія і Росія конкурують на світових ринках з продажу сировинних матеріалів.

По-третє, різниця в рівнях розвитку і економічних інтересах може призводити до конфліктів і невирішених питань. Підвищення рівня життя в країнах з нижчим рівнем розвитку може бути узурповано багатшими країнами, що може призвести до напруження внутрішніх відносин.

Аналізуючи поведінку членів організації БРІКС, слід зосередитись на риториці щодо протистояння «об'єднаному Заходу». Публічні виступи глав держав, зовнішньополітична стратегія країн показує однозначну позицію Росії, але водночас приховану політику Китаю щодо суперництва з Сполученими Штатами щодо першості на міжнародній арені. Свою протилежну позицію щодо розширення Північноатлантичного альянсу РФ продемонструвала початком війни на сході України в 2013 році, а вже в 2022 році – повномасштабним вторгненням.[28]

Кейс-стаді дослідження: Геополітичне значення БРІКС на міжнародній арені в контексті розширення НАТО

Розширення НАТО на початку XXI століття й досі має значний вплив на баланс сил у міжнародній системі. Ця подія сприймається неоднозначно, адже для одних країн вона є гарантом безпеки, а для інших – загрозою геополітичному впливу. У цьому дослідженні проаналізую, як розширення НАТО вплинуло на геополітичне значення БРІКС, блоку країн, що розвиваються, до складу якого входять Бразилія, Росія, Індія, Китай та Південна Африка.

1. Росія

- **Історичний контекст:** Росія завжди скептично ставилася до розширення НАТО, яке вона сприймає як загрозу своїй національній безпеці та геополітичному впливу. Ця позиція зумовлена історичним досвідом холодної війни та прагненням Росії зберегти свій статус великої держави.

- **Реакція на розширення НАТО:** Дипломатичні дії: Росія неодноразово висловлювала протести проти розширення НАТО, засуджуючи його як "загрозу миру та стабільності". Військові навчання: Росія проводить масштабні військові навчання біля своїх західних кордонів, демонструючи готовність до силової відповіді на розширення НАТО. Активізація оборонних програм: Росія значно збільшила витрати на оборону та модернізує свою армію, прагнучи протистояти потенційній загрозі з боку НАТО. Прикладом такої поведінки є відкриті або приховані погрози країнам, що виявляли бажання стати учасником НАТО.[22, с. 9-11]

- **Вплив на БРІКС:** Повномасштабна війна в Україні, розпочата Росією в 2022 році, призвела до значного загострення геополітичної напруженості та поглибила розбіжності між Росією та західними країнами. Це негативно вплинуло на єдність БРІКС, адже деякі члени групи, такі як Індія та Бразилія, засудили дії Росії.

2. Китай

- **Історичний контекст:** Китай протягом багатьох років прагне до гегемонії в Азії, і розширення НАТО сприймається як загроза цій меті. Китай також стурбований тим, що розширення НАТО може призвести до посилення військової присутності США в регіоні.[7, с. 6]

- **Реакція на розширення НАТО:** Китай використовує дипломатичні канали та економічний вплив для стримування розширення НАТО. Він також активно співпрацює з Росією та іншими країнами, які поділяють його занепокоєння.

- **Вплив на БРІКС:** Співпраця Китаю з Росією у контексті протистояння НАТО зміцнила єдність БРІКС з одного боку, але й призвела до розбіжностей з західними країнами, які є важливими торговими партнерами для деяких членів групи.[31, с. 280]

3. Індія

- **Історичний контекст:** Індія традиційно дотримується політики незалежності та не входить до жодного військово-політичного блоку. Її ставлення до розширення НАТО визначається прагненням зберегти баланс сил у регіоні та уникнути втягнення у конфлікт між США та Китаєм.

- **Реакція на розширення НАТО:** Індія висловлювала занепокоєння з приводу розширення НАТО, але не засудила його відкрито. Вона прагне дотримуватися нейтралітету та співпрацювати з усіма сторонами.

- **Вплив на БРІКС:** Індія відіграє роль посередника у БРІКС, намагаючись збалансувати інтереси різних членів групи. Її нейтральна позиція щодо розширення НАТО дозволяє їй підтримувати стосунки з усіма сторонами конфлікту.[10]

4. Південна Африка

- **Історичний контекст:** Південна Африка прагне до регіональної стабільності та безпеки. Її ставлення до розширення НАТО визначається прагненням не загострювати напруженість у регіоні та не стати маріонеткою однієї з великих держав.

- **Реакція на розширення НАТО:** Південна Африка не займає чіткої позиції щодо розширення НАТО. Вона прагне співпрацювати з усіма міжнародними партнерами, уникаючи втягування у конфлікти між великими державами.

- **Вплив на БРІКС:** Південна Африка відіграє роль "тихого партнера" у БРІКС. Її нейтральна позиція щодо розширення НАТО дозволяє їй зберігати конструктивні стосунки з усіма членами групи та іншими міжнародними акторами.[21]

- **5. Бразилія**

- **Історичний контекст:** Бразилія традиційно дотримується політики незалежності та уникає військових союзів. Розширення НАТО сприймається Бразилією як явище, що не стосується її регіону.

- **Реакція на розширення НАТО:** Бразилія не висловлювала відкритої позиції щодо розширення НАТО. Вона зосереджується на розвитку співпраці з країнами Латинської Америки та на збереженні незалежності в зовнішній політиці.

- **Вплив на БРІКС:** Бразилія прагне до зміцнення співпраці між країнами-членами БРІКС та розвитку інтеграційних процесів у Південній Америці. Її нейтральна позиція щодо розширення НАТО не впливає суттєво на єдність БРІКС.[9]

Отже, розширення НАТО є одним з ключових факторів, що впливають на геополітичне значення БРІКС. Воно спричинило неоднозначну реакцію з боку країн-членів групи, посиливши розбіжності між ними та з іншими міжнародними акторами. Росія сприймає розширення НАТО як найбільшу загрозу і активно протидіє йому. Китай також стурбований розширенням НАТО та співпрацює з Росією для стримування цього процесу. Індія, Південна Африка та Бразилія дотримуються більш нейтральної позиції, прагнучи зберегти баланс сил та співпрацювати з усіма сторонами.

Проте, хоча Китай та Індія погоджуються щодо необхідності перебалансування розподілу глобальної влади, який краще відображав би їх підвищений статус, як конкуруючі економічні наддержави та геополітичні супротивники, двосторонні відносини часто напружені. Рідко домовляються, зростаючі напруження навколо тривалих конфліктів на кордоні в Гімалаях та ворожнеча Індії до трансконтинентальної Ініціативи "Пояс і шлях" Китаю, малоімовірно приведуть до консенсусу. Однак, якщо Китай і Індія не зможуть домовитися про спільний шлях, важко уявити, як широка група БРІКС коли-небудь зможе реалізувати свій повний потенціал.

По-друге, з огляду на прогнози, що до 2050 та 2075 року Китай матиме найбільшу глобальну економіку.[35] Наприклад, те, як політичне керівництво Пекіна обиратиме вирішувати суворі внутрішні реалії сповільнення економіки, стрімкого зростання безробіття серед молоді, старіння та зменшення населення поряд зі зростаючим потенціалом для зараження на перенавантаженому китайському ринку нерухомості - сектор, який становить 25% ВВП Китаю - все ще може вплинути на глобальне становище групи БРІКС.

Більше того, економічна невизначеність разом зі збільшеними геополітичними напруженнями, особливо між Китаєм та Сполученими Штатами, призводить до зменшення експозиції компаній до Китаю, що демонструється радикальним спадом прямих іноземних інвестицій з \$189 мільярдів в 2022 році до \$15 мільярдів у 2023 році.[32, с. 280] Більше того, зобов'язання з прямих інвестицій Китаю здається свідчити про те, що інвестори швидко вивозять прибутки та виходять з китайського

ринку. Звісно, вторгнення Росії до України в 2022 році розкрило наслідки великого військового конфлікту. Хоча Росія зіпсувала репутацію БРІКС у просуванні миру та безпеки, одного зі своїх засновників та основних економік світу тепер вважається однією з найризикованіших країн для здійснення міжнародного бізнесу.

Якщо зовнішні дії Росії в Україні спричиняють проблеми з образом, то бренд БРІКС, як рух за сприяння миру, безпеки і стабільності, мало покращується через своє нещодавно розширене членство, багато з яких мають глибоко закорінені та історичні геополітичні суперечки. Іран, регіональна держава, є проблемним членом групи. Економічно неважливе, але з геостратегічною важливістю, членство Ірану викликає великі суперечки, оскільки Іран вважається багатьма найбільшим світовим спонсором тероризму, регулярно закликаючи до знищення Сполучених Штатів та знищення Ізраїлю. Ускладнюючи ситуацію, Іран зараз залучений у кілька регіональних конфліктів через своїх підданих та десятирічну війну проти іншого члена БРІКС і регіонального суперника, Саудівської Аравії, в Ємені. Як єдиний новий член з економікою на трильйон доларів, Саудівська Аравія також привернула критику через свій антирекорд у сфері прав людини та позаконні вбивства.[17]

У підсумку, розширення БРІКС мають економічну міцність, але геополітично виявляються слабкими, але можуть перебалансувати глобальний порядок. Наявність різних політичних, економічних та культурних систем, включаючи демократії, авторитарні монархії, авторитарні режими та ісламську теократію, розкриває складнощі, пов'язані з досягненням загального розуміння щодо будь-якої нової системи глобального управління. Навпаки, система, якою вони намагаються протистояти за домінуванням Заходу, хоча й не ідеальна, проте є більш гомогенною, ґрунтованою на добре встановленому правовому порядку, і без такого масштабу геополітичних напруг, що охоплюють ново розширення БРІКС.

Ця ситуація демонструє, що БРІКС не є монолітним блоком з єдиною позицією щодо всіх міжнародних питань. Розширення НАТО є одним з факторів, які виявляють розбіжності між членами групи та можуть впливати на її майбутнє.

Геополітичне значення БРІКС полягає в тому, що це об'єднання країн стає важливим гравцем у світовій політичній арені, впливаючи на геополітичні процеси та баланс сил у світі. Основні аспекти геополітичного значення БРІКС включають:

1. **Багатство ресурсами:** Країни БРІКС володіють значними природними та економічними ресурсами, такими як нафта, газ, мінерали, агропродукція. Це дає їм стратегічну вагу у світовій економіці та забезпечує їхню впливовість на ринках сировини.

2. **Географічне розташування:** Члени БРІКС розташовані у стратегічно важливих регіонах світу, що дозволяє їм впливати на геополітичні події у своїх регіонах та за їхніми межами.

3. **Суверенітет та автономія:** Об'єднання БРІКС демонструє бажання країн уникати залежності від великих світових держав і захищати свій суверенітет та автономію у вирішенні глобальних питань.

4. **Альтернатива геополітичному лідерству:** БРІКС виступає альтернативою традиційному геополітичному лідерству, яке домінувало у світовій політиці після Другої світової війни. Це об'єднання створює нові форми співробітництва та конкуренції у світовому порядку.[19]

5. **Мультиполярність світової системи:** За допомогою БРІКС країни створюють умови для розвитку мультиполярної світової системи, де різні центри впливу конкурують та співпрацюють одночасно.

У цілому, БРІКС відіграє важливу роль у формуванні сучасного геополітичного ландшафту та визначенні майбутнього світового порядку. Зростаюча економічна та політична вага країн-членів БРІКС дозволяє їм активно виступати на міжнародній арені, висловлювати свої інтереси та спільно вирішувати глобальні проблеми. Підтримка спільних ініціатив у сферах економіки, політики, безпеки та розвитку дозволяє БРІКС зберігати свою релевантність і вплив у світі. Важливо враховувати, що геополітичне значення БРІКС буде продовжувати рости, залежно від здатності цих країн до співпраці та розвитку конструктивних відносин у міжнародному співтоваристві. Позаяк національні інтереси країн-учасниць є основним пріоритетом у БРІКС, це призводить до того, що організація часто знаходиться в ситуації, коли не

може діяти єдиною фронтальною силою. Крім того, існують інші фактори, які обмежують функціональну досконалість БРІКС.

По-перше, різноманітність політичних режимів та цінностей серед країн-учасниць ускладнює процес прийняття рішень. Наприклад, Росія має авторитарний режим, тоді як Індія та Бразилія мають демократичні системи. Це може призвести до розбіжностей у підходах до питань прав людини, демократії та міжнародної безпеки.

По-друге, економічні різниці між країнами-членами можуть породжувати конфлікти щодо торгових угод та фінансових зобов'язань. Наприклад, Китай, з його потужною економікою, може вважати, що має більше прав на прийняття стратегічних рішень, ніж інші менш розвинені країни, такі як Південна Африка.

По-третє, внутрішні конфлікти в країнах-членах можуть також вплинути на ефективність БРІКС. Наприклад, політичні нестабільності в Бразилії або Росії можуть призвести до того, що ці країни зосередять свою увагу на внутрішніх питаннях, замість спільної міжнародної діяльності.

Отже, хоча БРІКС має потенціал для становлення як впливова сила, поки що його функціональна досконалість обмежена через різні національні інтереси, різноманіття політичних режимів та економічні нерівності між країнами-учасницями.

РОЗДІЛ 3

ОСНОВНІ ВЕКТОРИ ДІЯЛЬНОСТІ БРІКС

3.1. Економічна співпраця

Економічна співпраця в БРІКС є одним із ключових напрямів діяльності цієї міжнародної організації. Країни-члени групи мають значний економічний потенціал і прагнуть використовувати його для спільного розвитку та процвітання.

Основні напрямки економічної співпраці в БРІКС:

- Торгівля: БРІКС є одним з найбільших торговельних блоків у світі. Країни-члени групи активно розвивають торгівлю між собою, а також з іншими країнами світу;
- Інвестиції: БРІКС сприяє розвитку інвестиційної співпраці між країнами-членами групи, за допомогою створення спільних фондів, кредитних ліній та інших інструментів;[6]
- Фінанси: БРІКС прагне до створення нової міжнародної фінансової системи, яка буде більш справедливою та репрезентативною. Для цього країни-члени групи співпрацюють у розвитку Нового Банку розвитку (НБР), а також інших фінансових інституцій;[24]
- Енергетика: БРІКС співпрацює в сфері енергетики, прагнучи до розвитку безпечних та стійких джерел енергії;
- Інновації: БРІКС сприяє розвитку науково-технічного співробітництва та інновацій. Це робиться за допомогою створення спільних дослідницьких центрів, а також обміну досвідом та технологіями.

Блок є одним з найбільших торговельних об'єднань у світі, активно розвиваючи торгівлю між своїми країнами-членами та іншими країнами. Також сприяє розвитку інвестиційної співпраці через створення спільних фондів та інвестиційних проєктів.[35]

БРІКС прагне до створення нової міжнародної фінансової системи, більш справедливої та репрезентативної. Для цього країни-члени співпрацюють у розвитку Нового Банку розвитку (НБР) та інших фінансових інституцій. Одним із важливих досягнень БРІКС можна вважати заснування у 2015 році Нового банку розвитку. Цей фінансовий інститут, який має статутний капітал у 50 мільярдів доларів, створений для підтримки інфраструктурних та кліматичних проєктів у країнах, які розвиваються. Окрім членів БРІКС, до складу акціонерів банку увійшли також Бангладеш, Єгипет, Об'єднані Арабські Емірати (ОАЕ) та Уругвай. На сьогодні банк затвердив виділення кредитів на загальну суму понад 30 мільярдів доларів.

Щодо досягнень, БРІКС значно збільшили обсяги торгівлі та інвестицій між своїми країнами-членами. Крім того, вони відіграли важливу роль у подоланні світової фінансової кризи 2008-2009 років, а НБР став провідним міжнародним фінансовим інститутом. Також блок досяг значних успіхів у розвитку інноваційних технологій.

Країни БРІКС мають значну роль та вплив у міжнародній системі господарства. Їх об'єднана територія становить 26% земельної поверхні планети, а їхнє населення складає 42% світової чисельності (2,83 мільярда осіб). Також ці країни спільно виробляють значні обсяги сільськогосподарської продукції, такі як пшениця (близько 40%), свинина (понад 50 мільйонів тон), м'ясо птиці (понад 30 мільйонів тон), і яловичина (близько 20 мільйонів тон), становлячи відповідно понад 30% світового виробництва. Крім того, вони володіють 32% (0,5 мільярда гектарів) всіх орних земель у світі. [32]

Бразилія, Росія, Індія та Китай мають великий потенціал для інтеграції, що дозволяє їм ефективно впливати на глобальні процеси. За даними Міжнародного валютного фонду, за останні п'ять років сукупний ВВП "п'ятірки" БРІКС зростає з 33,6 трлн доларів у 2016 році до 41,02 трлн доларів у 2020 році. Однак, у зв'язку з пандемією COVID-19, загальний ВВП країн-членів організації у 2020 році скоротився на 5% порівняно з 2019 роком.[19]

Проте існують виклики для економічної співпраці в БРІКС, такі як різний рівень економічного розвитку країн-членів, геополітична напруженість, торгові війни та пандемія COVID-19.

Прогнозується, що темпи зростання країн БРІКС будуть вищими за загальносвітові (4,5% порівняно з 2,5% найближчими роками), що сприятиме подальшому збільшенню частки цих країн у світовій економіці. Прогнозується, що до 2030 року вони перевищать сукупну частку навіть країн Європи, досягнувши 37% світової економіки. Країни БРІКС також відіграють важливу роль у світовій торгівлі: на їхню частку припадає 19% у світовому експорті товарів, 16% у світовому імпорті товарів, а також 19% вхідних та майже стільки ж вихідних прямих інвестицій.[19]

Отже, країни БРІКС мають значні природні ресурси, включаючи енергетичні джерела, обширні території, унікальні екологічні резерви, такі як прісноводні запаси, і відомі як "легені планети". Ця економічна і ресурсна база може в майбутньому задовольнити потреби всього людства, якщо виникне така необхідність. У зв'язку з пандемією коронавірусу країни БРІКС продемонстрували готовність гнучко реагувати на зміни в світі та об'єднаність перед новими викликами та загрозами. Наприклад, Новий банк розвитку, швидко оголосив про створення спеціального кредитного механізму для подолання наслідків коронавірусної інфекції. У цей час країни-учасники активно обмінюються досвідом з метою зменшення поширення COVID-19 і запобігання новим випадкам зараження.

Виклики економічної співпраці БРІКС:

- Різний рівень економічного розвитку країн-членів групи;
- Геополітична напруженість;
- Торгові війни.

Не дивлячись на ці виклики, у БРІКС є потенціал стати однією з провідних світових економічних сил. Країни-члени можуть використовувати свою співпрацю для розвитку нових ринків та створення більш справедливої та репрезентативної світової економічної системи.

3.2. Політична складова організації

Політична співпраця є ключовою складовою діяльності БРІКС. Країни-члени групи прагнуть зміцнення координації своїх дій на міжнародній арені, а також захисту своїх спільних інтересів.

Основні напрямки політичної співпраці БРІКС:

✓ Міжнародна безпека: БРІКС активно співпрацює в сфері міжнародної безпеки, працюючи над зменшенням конфліктів та підтримкою мирних вирішень суперечок;

✓ Реформа міжнародних інституцій: Країни БРІКС виступають за реформу міжнародних інституцій, зокрема, ООН та Ради Безпеки ООН, щоб забезпечити більш справедливий та репрезентативний характер цих організацій;

✓ Права людини: БРІКС активно співпрацює в сфері прав людини, роблячи акцент на дотриманні та захисті основних прав і свобод людини в усіх країнах-членах;

✓ Боротьба з тероризмом: Країни БРІКС ведуть спільну боротьбу з тероризмом, співпрацюючи для запобігання та протидії терористичним загрозам, які ставлять під загрозу стабільність і безпеку регіону та всього світу;

✓ Управління Інтернетом: БРІКС працює над спільними підходами до управління Інтернетом, щоб забезпечити його відкритість, справедливість та безпеку, враховуючи інтереси всіх країн-учасниць.[35]

БРІКС, утворений у 2009 році, здобув значні політичні досягнення за свою коротку історію. Ось деякі з ключових успіхів:

1. Підвищення представництва країн, що розвиваються:

- БРІКС став важливою платформою для країн, що розвиваються, щоб висловлювати свої інтереси та пріоритети на міжнародній арені.

- Група відіграла ключову роль у реформуванні міжнародних інституцій, таких як Світовий банк та МВФ, роблячи їх більш справедливими та репрезентативними для країн, що розвиваються.

- БРІКС також сприяв створенню нових міжнародних інституцій, таких як Новий Банк розвитку (НБР), які краще відповідають потребам країн, що розвиваються.[19]

2. Сприяння миру та безпеці:

- БРІКС висловлює спільну позицію щодо важливих міжнародних питань, таких як боротьба з тероризмом та нерозповсюдження ядерної зброї.

- Група відіграла посередницьку роль у вирішенні деяких міжнародних конфліктів, наприклад, у Сирії та Південному Судані.

- БРІКС також сприяє зміцненню співпраці у сфері кібербезпеки та боротьбі з кіберзлочинністю.[35]

По-перше, в межах існуючої різноманітності блоку існують відмінності у поглядах його членів на міжнародний ліберальний порядок. Відносини членів із Заходом коливаються від більш агресивної позиції Росії до обережної позиції Китаю та неоднозначності Індії. Реакція на Захід та його уніполярний світ не завжди означає чітке та послідовне бачення мультиполярного порядку, і у зовнішній політиці поточних членів є виразно виражені різниці. Ця складна динаміка також стосується потенційних нових членів блоку, поза їхньою ідентичністю як країн із зростаючими економіками, які спільно прагнуть просувати розвиток у альтернативному інституційному та багатосторонньому контексті.

Другим важливим питанням є відмінності в баченнях стосовно BRICS Plus, який спрямований на залучення країн Південної Півкулі. Існують різні точки зору щодо пропозиції включення регіональних інтеграційних блоків, таких як Євразійський економічний союз (ЄАЕС), Південноазіатське співробітництво (ПАСІ), Південноафриканський митний союз (ПАМС) та МЕРКОСУР, серед інших регіональних організацій.

Кілька російських аналітиків підтримують цю ідею, посиляючись на досвід зростаючого співробітництва між БРІКС та Організацією Шанхайського співробітництва (ШОС); Росія, Індія та Китай беруть участь у обох групах. Хоча БРІКС, здається, прискорюється у розширенні, ШОС залишається важливою групою,

незважаючи на затримку у попередніх процедурах прийняття нових членів. БРІКС ще не затвердила правила та регламенти стосовно прийняття, але Банк Нового Розвитку вже включив країни, такі як Бангладеш, Уругвай, Об'єднані Арабські Емірати та Єгипет, як передумову, що може бути корисною для прийняття нових країн. Однак приєднання стає складнішим у випадку прийняття блоків або регіональних організацій, особливо через те, що кожен блок має свої власні гетерогенності, напруженості та конфлікти, які можуть ускладнити процес і не завжди відповідають чітким лініям. Врешті, ефективне приєднання нових країн-членів та їхня представництво як регіональних "вузлів" також мають політичні наслідки. [36]

3. Підтримка сталого розвитку:

- БРІКС зосередив увагу на питаннях сталого розвитку, таких як зміна клімату, бідність та продовольча безпека.
- Група прийняла Цілі сталого розвитку ООН (ЦСР) та зобов'язалася докласти зусиль для їх досягнення.
- БРІКС також сприяє розвитку зеленої економіки та інноваційним технологіям, які можуть допомогти вирішити проблеми сталого розвитку.[35]

4. Зміцнення співпраці Південь-Південь:

- БРІКС сприяє співпраці та обміну досвідом між країнами, що розвиваються, у різних сферах, таких як торгівля, інвестиції, наука і техніка.
- Група також підтримує створення нових регіональних та міжнародних інституцій, які об'єднують країни, що розвиваються.
- Ці зусилля спрямовані на зміцнення економічної та політичної незалежності країн, що розвиваються, та на підвищення їхнього рівня життя.

Зміцнення підтримки Південь-Південь організацією БРІКС відображається у декількох ключових аспектах. По-перше, ця організація сприяє розвитку інтернаціонального співробітництва між країнами Південної Півкулі. Вона створює механізми для обміну досвідом, технологіями та експертами, що сприяє розвитку різних секторів економіки та суспільства в цих країнах.[20]

По-друге, БРІКС допомагає забезпечити фінансову підтримку для реалізації спільних проектів та ініціатив у країнах Південної Півкулі. Це включає надання кредитів, фінансування інфраструктурних проектів, розвиток енергетичних систем та інвестиції в галузі освіти та охорони здоров'я.

Крім того, БРІКС сприяє зміцненню політичного діалогу між країнами Південної Півкулі, спільним вирішенням глобальних проблем та захистом спільних інтересів в міжнародній арені. Це може включати спільні зусилля для реформи міжнародних інституцій, боротьби з кліматичними змінами, боротьби зі зміною клімату та сприяння міжнародному миру та безпеці.[32]

Таким чином, зміцнення підтримки Південь-Південь організацією БРІКС відображається у багатьох аспектах співробітництва, що сприяють соціальному, економічному та політичному розвитку країн Південної Півкулі.

4. Захист прав людини:

- БРІКС зобов'язався поважати та захищати основні права та свободи людини;
- Група прийняла спільну заяву про права людини, в якій підкреслила важливість верховенства права, демократії та свободи слова;
- БРІКС також співпрацює з іншими міжнародними організаціями з питань прав людини;

Важливо зазначити, що БРІКС не позбавлений викликів. Розбіжності в інтересах та політичних системах країн-членів групи можуть іноді ускладнювати прийняття спільних рішень.

Оцінюючи політичні досягнення БРІКС, слід також враховувати:

- Вплив внутрішньополітичних процесів в країнах-членах групи на їхню зовнішню політику.
- Ефективність механізмів співпраці та координації дій в рамках БРІКС.
- Здатність групи адаптуватися до мінливих геополітичних умов.

Незважаючи на ці виклики, БРІКС залишається важливою міжнародною організацією, яка має потенціал відігравати значну роль у формуванні майбутнього світу.

Таблиця 1.

SWOT-аналіз політичної складової БРІКС

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Зростаючий вплив: БРІКС об'єднує п'ять країн з потужними економіками, що дає їм значний політичний та геополітичний вплив на світовій арені;</p>	<p>Розбіжності в інтересах: Країни-члени БРІКС мають різні геополітичні пріоритети та економічні інтереси, що може ускладнювати прийняття спільних рішень;</p>
<p>Багатополярність: БРІКС прагне до створення більш багатополярного світу, де домінування однієї чи кількох країн буде зменшено;</p>	<p>Внутрішньополітична нестабільність: Деякі країни-члени БРІКС стикаються з внутрішньополітичними проблемами, які можуть негативно впливати на їхню зовнішню політику.</p>
<p>Спільні інтереси: Країни-члени БРІКС мають багато спільних інтересів, таких як розвиток, реформа міжнародних інституцій та протистояння тероризму;</p>	<p>Недостатня прозорість: БРІКС часто критикується за недостатню прозорість у своїх процесах та прийнятті рішень;</p>
<p>Співпраця: БРІКС створив кілька механізмів співпраці, таких як саміти, міністерські зустрічі та робочі групи.</p>	<p>Слабкі механізми реалізації: БРІКС не завжди має чіткі механізми реалізації своїх рішень та ініціатив.</p>

Можливості	Загрози
<p>Розширення співпраці: БРІКС може розширити співпрацю в нових сферах, таких як цифрові технології, кібербезпека та зміна клімату;</p>	<p>Геополітична напруженість: Зростання геополітичної напруженості у світі може негативно вплинути на співпрацю в рамках БРІКС;</p>
<p>Залучення нових членів: БРІКС може залучити нових членів, що розширить його вплив та легітимність;</p>	<p>Торгові війни: Торгові війни між країнами-членами БРІКС можуть пошкодити їхнім економікам та підірвати єдність групи;</p>
<p>Посилення ролі у міжнародних справах: БРІКС може відігравати більш значну роль у вирішенні глобальних проблем та реформуванні міжнародних інституцій.</p>	<p>Втручання ззовні: Зовнішні сили можуть намагатися втручатися у справи БРІКС, щоб розколоти групу або підірвати її вплив.</p>

Отже, БРІКС має значний потенціал для відігравання більш значної ролі у світовій політиці. Проте, групі необхідно подолати ряд викликів, таких як розбіжності в інтересах, внутрішня нестабільність та недостатня прозорість.

Виклики політичної співпраці БРІКС:

- a) Різні політичні системи країн-членів групи;
- b) Геополітична напруженість;
- c) Розбіжності в підходах до вирішення міжнародних конфліктів.

Перспективи політичної співпраці БРІКС:

- БРІКС має потенціал стати впливовим гравцем на міжнародній арені.
- Країни-члени групи можуть використовувати свою співпрацю для сприяння миру, безпеці та розвитку у світі.[33, с. 5]

Політичні виклики включають в себе гетерогенність інтересів країн-членів, що може ускладнити процес ухвалення спільних рішень. Внутрішні проблеми країн-

членів, такі як складнощі на внутрішньополітичному рівні, можуть негативно вплинути на співпрацю у межах БРІКС. Також існують геополітичні напруження, що можуть виникнути через конфлікти та суперечки між країнами-членами та їхніми сусідами.

Насамперед, важливо вирішувати ці виклики, але є й перспективи для подальшого розвитку БРІКС. Зокрема, блок може зміцнити свій геополітичний вплив та виступити проти домінування Заходу. Співробітництво в сфері безпеки може покращити стабільність та безпеку в регіоні та світі. Також спільні економічні проекти можуть сприяти економічному зростанню та розвитку країн-членів.

3.3. Спільні ініціативи та ставлення до міжнародних конфліктів держав БРІКС.

Спільні ініціативи БРІКС:

- **Новий Банк розвитку (НБР):** Створений у 2014 році, НБР покликаний підтримувати інфраструктурні проекти та проекти сталого розвитку в країнах-членах БРІКС та інших державах.
- **Пул валютних резервів (ПВР):** Створений у 2012 році, ПВР призначений для надання фінансової підтримки країнам-членам БРІКС у разі валютних криз.
- **Форум БРІКС+:** Ця платформа служить для діалогу з іншими країнами, що розвиваються, та міжнародними організаціями.[35]

Організація БРІКС активно співпрацює у багатьох сферах і реалізує спільні ініціативи, які мають значний вплив на світову ситуацію. Однією з таких ініціатив є створення Нового Банку розвитку (НБР), який призначений для фінансування інфраструктурних проектів та інших розвиткових ініціатив у країнах-членах. Цей банк дозволяє зменшити залежність від існуючих міжнародних фінансових інституцій і надає більше можливостей для розвитку економіки країн БРІКС. Іншою важливою спільною ініціативою є Пул валютних резервів (ПВР), який призначений для забезпечення фінансової стабільності і запобігання кризам у країнах-членах шляхом надання фінансової підтримки.[35]

Фінансові інструменти БРІКС, володіючи значними ресурсами, можуть суттєво вплинути на світову фінансову систему. Завдяки ним диверсифікуються джерела фінансування, зменшуючи залежність від західних інституцій. Вони також стимулюють інклюзивне зростання, надаючи кошти для інфраструктурних проєктів та розвитку в країнах, що розвиваються. Зростання впливу цих інструментів сприяє багатополлярності світової економіки, зменшуючи залежність від США та інших розвинених країн.

Однак для реалізації свого потенціалу фінансовим інструментам БРІКС необхідно подолати бюрократію, неефективність та налагодити координацію. Їхній успіх буде залежати від ефективної співпраці з усіма зацікавленими сторонами і вміння подолати наявні виклики. У кінцевому підсумку фінансові інструменти БРІКС мають потенціал створити справедливую та інклюзивну фінансову систему, яка враховує інтереси країн та сприяє сталому розвитку світової економіки.

Міжнародні конфлікти та позиція БРІКС:

БРІКС не завжди займає єдину позицію щодо міжнародних конфліктів. Розбіжності в інтересах та геополітичних пріоритетах країн-членів групи можуть впливати на їхню позицію.

- **Ситуація в Україні:** Війна в Україні стала серйозним викликом для єдності БРІКС. Росія виправдовує свої дії, тоді як інші члени групи закликали до пошуку мирного вирішення конфлікту;

- **Інші міжнародні конфлікти:** БРІКС також намагався відігравати посередницьку роль в інших міжнародних конфліктах, наприклад, між Ізраїлем та Палестиною.[39]

БРІКС, як міжнародна організація, часто виступає в ролі посередника в рішенні міжнародних конфліктів, а також висловлює свою позицію з питань, що стосуються міжнародної безпеки та стабільності.

Одним з прикладів такої діяльності є ситуація в Сирії, де БРІКС забезпечував спільну позицію стосовно конфлікту, висловлюючи підтримку мирному вирішенню конфлікту та використанню дипломатичних засобів. Крім того, БРІКС активно виступав за врегулювання кризи в Південному Судані, висловлюючи занепокоєння

щодо ескалації насильства і закликаючи всі сторони до припинення ворожнечі та досягнення мирного вирішення конфлікту.[6]

Однак, варто відзначити, що позиція БРІКС у міжнародних конфліктах не завжди є однозначною через різні геополітичні інтереси країн-членів організації. Наприклад, в конфлікті між Ізраїлем та Палестинською автономією, позиції окремих країн-членів БРІКС можуть відрізнятися від загальної позиції організації, що відображає глибокі розбіжності у відносинах між державами.[17]

У кінцевому підсумку, БРІКС виступає як важливий гравець на міжнародній арені, який намагається сприяти вирішенню міжнародних конфліктів та забезпеченню стабільності у світі, враховуючи при цьому різноманітні інтереси своїх членів.

Отже, БРІКС є важливою міжнародною організацією, що розвивається. Країни-члени групи мають значний економічний та політичний потенціал. Співпраця в рамках БРІКС дозволяє їм захищати свої спільні інтереси на міжнародній арені, а також сприяти розвитку більш справедливої та репрезентативної світової системи. Через динамічний розвиток геополітичної обстановки в світі, БРІКС потребує реформування та удосконалення процесів прийняття рішень задля розширення впливу та своєї значущості на міжнародній арені.

Висновок

Отже, у сучасному світі спостерігається активізація процесів інтеграції, що призводить до змін у старих і формуванні нових інтеграційних угруповань на всіх континентах. Ці процеси супроводжуються різноманітністю організаційних форм та розвитком регіональних економічних зв'язків. Існування різноманітних моделей інтеграції дає можливість державам знаходити своє місце в цих процесах незалежно від їх географічного розташування, рівня розвитку та потенціалу. Для світових і регіональних держав інтеграція стає важливим інструментом політичного та економічного впливу, тоді як країни, що розвиваються, розглядають її як можливість зміцнення своїх позицій на світовій економічній арені та захисту національних інтересів у глобалізованому світі.

БРІКС, заснований у 2009 році, вже за короткий час свого існування набув значного геополітичного впливу. Ця група, до складу якої входять п'ять великих країн (Бразилія, Росія, Індія, Китай та Південна Африка), стала важливою платформою для вираження їхніх інтересів та пріоритетів на міжнародній арені.

БРІКС має кілька ключових аспектів геополітичного значення, що підкреслюється зростаючою економічною та політичною вагою країн-членів, які прагнуть використовувати свій потенціал для спільного розвитку та процвітання. Група також відіграє ключову роль у реформуванні міжнародних інституцій, таких як Світовий банк та МВФ, роблячи їх більш справедливими та репрезентативними для країн, що розвиваються.

Позитивне вплив БРІКС також проявляється в сприянні миру та безпеці, а також в підтримці сталого розвитку. Група висловлює спільну позицію щодо боротьби з тероризмом та нерозповсюдженням ядерної зброї, а також активно працює над досягненням Цілей сталого розвитку ООН.

Проте, на шляху БРІКС зустрічаються виклики. Різні геополітичні інтереси та пріоритети країн-членів можуть ускладнити прийняття спільних рішень. Крім того, внутрішньополітична нестабільність деяких країн-членів та геополітична напруженість у світі можуть негативно впливати на співпрацю в рамках БРІКС.

В ході дослідження основних векторів діяльності БРІКС проаналізовано значний вплив цієї організації на світову політику та економіку. У рамках економічної співпраці, БРІКС відіграв важливу роль у зростанні торгівлі та інвестицій між країнами-членами, а також у подоланні світової фінансової кризи. Політично, група забезпечує координацію дій своїх членів на міжнародній арені, сприяє реформі міжнародних інституцій та працює над зміцненням міжнародної безпеки та прав людини. Ініціативи БРІКС, такі як Новий Банк розвитку, відображають його здатність до спільних дій та новаторства.

БРІКС налічує велику кількість населення країн-членів, значну кількість ресурсів та геополітичні перспективи. Проте, розбіжності в інтересах та геополітична напруженість можуть ускладнювати співпрацю, особливо у сфері міжнародних конфліктів. Крім того, внутрішньополітична нестабільність у деяких країнах-членах може впливати на ефективність організації. Позиція БРІКС у міжнародних конфліктах може бути неоднозначною через різноманітні геополітичні інтереси його країн-членів. Наприклад, у конфлікті між Ізраїлем та Палестинською автономією, позиції окремих країн-членів БРІКС можуть відрізнятися від загальної позиції організації, що відображає глибокі розбіжності у відносинах між державами.

Загалом, БРІКС виступає як важливий учасник на міжнародній арені, спрямований на сприяння вирішенню міжнародних конфліктів та забезпечення стабільності у світі, ураховуючи при цьому різноманітні інтереси своїх членів.

Незважаючи на ці виклики, БРІКС має потенціал стати одним з найвпливовіших геополітичних акторів у ХХІ столітті. Перспективи БРІКС охоплюють кілька важливих напрямків, які можуть змінити динаміку міжнародних відносин. Перше - це зростання впливу та авторитету групи на міжнародній арені. БРІКС вже виявив свій потенціал для впливу на світову політику та економіку. Продовження розвитку спільних ініціатив та консолідація позицій можуть збільшити авторитет групи та її вплив на світові події. Друге - це розширення співпраці в нових сферах, таких як цифрові технології та кібербезпека. У зв'язку з швидким технологічним прогресом, БРІКС може розглядати можливості для спільної роботи в області цифрових інновацій та кібербезпеки. Це дозволить групі стати ключовим гравцем у цих

стратегічних сферах. Третє - це залучення нових членів до групи. Розширення складу БРІКС може збільшити його потенціал і вплив. Залучення нових країн, особливо з різних регіонів світу, може збільшити різноманіття та регіональний вплив групи. Четверте - це збільшення ролі БРІКС у вирішенні глобальних проблем. Через спільні зусилля у сферах, таких як кліматичні зміни, боротьба з тероризмом та міжнародні конфлікти, БРІКС може стати ключовим гравцем у вирішенні найбільш актуальних глобальних викликів. Загалом, організація може відіграти важливу роль у формуванні більш справедливої та репрезентативної міжнародної системи, а також у вирішенні таких глобальних проблем, як зміна клімату, бідність та тероризм. Важливо зазначити, що геополітичне значення БРІКС буде продовжувати розвиватися в міру зміни міжнародного ландшафту.

Список використаної літератури

1. БРІКС: Що по той бік «стіни» та з якої цегли її складено? *УКРІНФОРМ*: веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3812252-briks-so-po-toj-bik-stini-ta-z-akoi-cegli-ii-skladeno.html> (дата звернення 12.02.2024).
2. Бузівська К. В. Роль акторів і їх взаємодія в контексті міжнародних об'єднань: аналіз на прикладі БРІКС. *ДИПЛОМАТИЯ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ* : Матеріали Всеукр. науково-практ. конф. з міжнар. участю, м. Київ, 29 лют. 2024 р. Київ, 2024. С. 216.
3. Бжезінський, З. (2014). Велика шахівниця: Геополітика світової першості. Київ: Видавництво "Ранок" : «Фабула». 456 с.
4. Гнатюк М.М. Міжнародний актор та політична суб'єктність у дискурсі реалістського і ліберального підходів. *ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ*. 2014. Т. 160, № 3. С. 43–48.
5. Городня Н. Д. Закордонна інвестиційна політика Китаю: динаміка й основні тенденції. Актуальні проблеми міжнародних відносин: *ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ*. Випуск 94 (частина II). К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2010. С. 218-224.
6. Куш О. Помилково сприймати БРІКС як "антизахідну коаліцію", а тим паче, як "китайський проект". *United Ukraine*. URL: <https://www.united-ukraine.org.ua/post/it-is-a-mistake-to-perceive-the-brix-as-an-anti-western-coalition-and-even-more-so-as-a-chinese> (дата звернення: 01.06.2024). (дата звернення 15.02.2024)
7. Лікарчук Д. Зовнішня політика Китаю: конфлікти, перспективи, нові сценарії. *Регіональні студії*. 2021. № 25. С. 26–32. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/25/7.pdf>
8. Міністерство закордонних справ Бразилії (МЗС Бразилії). веб-сайт URL: <https://www.gov.br/mre/pt-br> (дата звернення 24.03.2024)
9. Міністерство закордонних справ Індії (МЗС Індії). веб-сайт URL: <https://www.gov.za/> (дата звернення 26.03.2024)
10. Міністерство закордонних справ Китайської Народної Республіки (МЗС Китаю). веб-сайт URL: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/ (дата звернення 27.03.2024)

11. Міжнародна організація – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародна_організація (дата звернення 7.01.2024)
12. Міжнародні організації та союзи: змішані блоки. *Географіка географічний портал*: веб-сайт. URL:: http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/ekonomichna_geografija_zarubizhnikh_kraj_in/mizhnarodni_organizaciji_ta_sojuzi_zmishani_bloki (дата звернення 5.01.2024).
13. Требін М.П. Герасіна Л.М. Погрібна В.Л. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: Право, 2016
14. Ходанич, Х. Сутність та функції міжнародних організацій у сучасних міжнародних відносинах// *Геополітика України: історія і сучасність* : зб. наук. пр. / ред. кол.: І. В. Артьомов (гол. ред.) та ін. Ужгород : ДВНЗ "УжНУ", 2018. №Вип. 1 (20). С.253-263
15. Що таке група БРІКС, які її цілі та роль Росії. *BBC News*. веб-сайт. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cyrj8denn4lo> (дата звернення 17.02.2024)
16. Archer C. International Organizations. London : Routledge, 1993. 205 с.
17. BRICS Joint Statistical Publication 2021. *SNAPSHOT*. URL: <https://brics2021.gov.in/brics/public/uploads/docpdf/getdocu-64.pdf> (дата звернення 22.04.2024)
18. BRICS XV Summit Johannesburg II Declaration BRICS and Africa: Partnership for Mutually Accelerated Growth, Sustainable Development and Inclusive Multilateralism Sandton, Gauteng, South Africa, August 23, 2023. URL: <http://brics2023.gov.za/wp-content/uploads/2023/08/Jhb-II-Declaration-24-August-2023-1.pdf> (дата звернення 22.04.2024)
19. Department of International relations and cooperation Republic of South Africa. URL: <https://dirco.gov.za/> (дата звернення 27.03.2024)
20. Bell D. Realism | Definition, Theories, Examples, Problems, & Facts. *Encyclopedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/topic/realism-political-and-social-science> (дата звернення 8.02.2024)

21. Dipping BRICS? | by Jeffrey Frankel. *Project Syndicate*. URL: <https://www.project-syndicate.org/blog/dipping-brics> (дата звернення 13.02.2024)
22. Keohane R. Power and Interdependence: World Politics in Transition / R. O. Keohane, J. S. Nye. Boston : Little, Brown, 1977. 273 p
23. Morgenthau H. Politics among nations: the struggle for power and peace / H. J. Morgenthau. New York : Knopf, 1948. 489 p
24. New Development Bank. веб-сайт. URL: <https://www.ndb.int/governance/boards/> (дата звернення 17.02.2024)
25. BRICS Without Mortar / by Joseph S. Nye, Jr. Project Syndicate. *Project Syndicate*. URL: <https://www.project-syndicate.org/commentary/why-brics-will-not-work-by-joseph-s--nye> (дата звернення 10.02.2024)
26. NATO Needs a Comprehensive Strategy for Russia. *RAND*. 2015. URL: <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PE143.html> (дата звернення 25.04.2024)
27. Pinaldi Augusto Leal. A Comparative Analysis of the BRICS Countries in the International Development Cooperation Field. URL: https://www.researchgate.net/publication/340209372_A_Comparative_Analysis_of_the_BRICS_Countries_in_the_International_Development_Cooperation_Field (дата звернення 29.02.2024)
28. Political Realism in International Relations. Stanford Encyclopedia of Philosophy. 2010. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/realism-intl-relations/> (дата звернення 21.01.2024)
29. Rodrik Dani. What the World needs from the BRICS. 2013 *Project Syndicate*. URL: <http://www.project-syndicate.org/commentary/the-brics-and-global-economic-leadership-by-dani-rodrik>. (дата звернення 25.04.2024)
30. Tkachenko S. L. BRICS and Development Alternatives, Rekindling the Strong State in Russia and China: Domestic Dynamics and Foreign Policy Projections, ed. by Bianchini, S. and Fiori, A., Leiden, Boston: Brill. 2020, P. 271–297.
31. Jim O'Neill and Anna Stupnytska. The long-term outlook for the BRICs and N-11 post crisis. *Global economics paper*. 2009. № 192. P. 1 – 27.

32. Kliman D. M. BRICS Pose No Challenge to Global Order. *World PoliticsReview*. 2013. URL: <http://www.worldpol-iticsreview.com/articles/12815/brics-pose-no-challenge-to-global-orde>. (дата звернення 24.03.2024)
33. Lukov V. A Global Forum for the New Generation: the Role of the BRICS and the Prospects for the Future. 2012. URL: <http://www.brics.utoronto.ca/analysis/Lukov-GlobalForum.html>
34. Official website of BRICS. URL: <https://brics2023.gov.za/> (дата звернення 02.02.2024)
35. Mesa-redond: o Brasil, os BRICS e agenda internacional / Apresentação do Embaixador José Vicente de Sá Pimentel. Brasília : FUNAG, 2012. P. 344.
36. The BRICS Report. *Oxford University Press*. URL: http://www.hse.ru/data/2012/04/18/1250_274380/bricsreport.pdf
37. Who is acting in International Relations? Jan-H. Passoth. 2014. Department of Sociology. Technische Universität Berlin Nicholas J. Rowland. Pennsylvania State University.
38. Valdai discussion club. BRICS Political and Geopolitical Challenges: A View from the South. 2022. Andrés Serbin. URL: <https://valdaiclub.com/a/highlights/brics-political-and-geopolitical-challenges/>